

બિરસા મુંડા ટ્રાયબલ યુનિવર્સિટી Birsa Munda Tribal University

રાજપિપલા, જિ. નર્મદા Rajpipla, Dist. Narmda

Established by Tribal Development Department, Govt. of Gujarat

School of Arts

B.A. (Economics) Programme

Subject Code & Name: BA06MIECO1 Demography (વસ્તીશાસ્ત્ર)

Teaching and Evaluation Scheme:

Teaching Scheme				Examination Scheme			
Credits				Component Weightage			
				CCE		SEE	
L	T	P	Total	TH	PWE	TH	PWE
4	-	-	4	50	-	50	-

Programme Name	B.A.
Semester	VI
Course Code	BA06MIECO1
Course Title	Demography (વસ્તીશાસ્ત્ર)
Course Content Type (Th./Pr.)	Theory
Course Credit	4
Sessions+ Lab. Per Week	4
Total Teaching/Lab. Hours	60 Hours
* 2 Laboratory = 1 Session	

Learning Objectives

- વસ્તીશાસ્ત્રના મૂળભૂત ખ્યાલો, કાર્યક્ષેત્ર અને મહત્વ અંગે સમજ આપવી.
- વસ્તીના વિવિધ સિદ્ધાંતો તથા વસ્તી અને આર્થિક વિકાસ વચ્ચેના સંબંધોને સમજાવવા.
- જન્મ દર, મૃત્યુ દર, પ્રજનન શીલતા, જીવન સારણી અને ડેમોગ્રાફિક ડિવિડન્ડ જેવા વસ્તી વિષયક માપોની ઓળખ કરાવવી.
- ભારતની વસ્તી ગણતરી, વસ્તી નીતિ, રાષ્ટ્રીય વસ્તી નિતી-2000 અને કુટુંબ નિયોજન કાર્યક્રમોની સમજ વિકસાવવી.

Prerequisites (if any)

N/A

Learning Outcomes

- વસ્તીના વિવિધ સિદ્ધાંતોનું તથા વસ્તી અને આર્થિક વિકાસ વચ્ચેના સંબંધોનું વિશ્લેષણ કરી શકશે.

બિરસા મુંડા ટ્રાયબલ યુનિવર્સિટી Birsā Munda Tribal University

રાજપિપલા, જિ. નર્મદા Rajpipla, Dist. Narmda

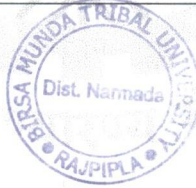
Established by Tribal Development Department, Govt. of Gujarat

School of Arts B.A. (Economics) Programme

2. જન્મ દર, મૃત્યુ દર, પ્રજનન શીલતા, જીવન સારણી અને ડેમોગ્રાફીક ડિવિડન્ડના ખ્યાલોને સમજી શકશે.
3. ભારતની વસ્તી ગણતરી, વસ્તી નીતિ, રાષ્ટ્રીય વસ્તી નિતી-2000 અને કુટુંબ નિયોજન કાર્યક્રમોનું મૂલ્યાંકન કરી શકશે.

Detailed Contents

UNIT	TOPIC/SUB-TOPIC	TEACHING HOURS
I	વસ્તીશાસ્ત્રનો પરિચય ❖ વસ્તીશાસ્ત્રની વ્યાખ્યા ❖ વસ્તીશાસ્ત્રનું કાર્યક્ષેત્ર ❖ વસ્તીશાસ્ત્રનું મહત્વ ❖ વસ્તીશાસ્ત્ર અને અન્ય વિષયો ❖ વસ્તીને અસર કરતાં પરિબલો: પ્રજનન દર, મૃત્યુદર અને સ્થળાંતર	15
II	વસ્તીના સિદ્ધાંતો ❖ વસ્તી અને આર્થિક વિકાસ વચ્ચેના સંબંધો ❖ થોમસ માલ્થસનો વસ્તીનો સિદ્ધાંત ❖ ઇષ્ટ વસ્તીનો સિદ્ધાંત ❖ વસ્તી સંક્રમણનો સિદ્ધાંત	15

બિરસા મુંડા ટ્રાયબલ યુનિવર્સિટી

Birsa Munda Tribal University

રાજપિપલા, જિ. નર્મદા Rajpipla, Dist. Narmda

Established by Tribal Development Department, Govt. of Gujarat

School of Arts

B.A. (Economics) Programme

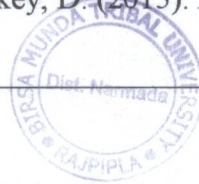
III	વસ્તીવિષયક માપનો ❖ જન્મદર (કાયો જન્મદર, પ્રમાણિત જન્મદર, વય વિશેષ જન્મદર) ❖ મૃત્યુદર (કાયો મૃત્યુદર, કારણ વિશેષ મૃત્યુદર, પ્રમાણિત મૃત્યુદર, વય વિશેષ મૃત્યુદર, બાળ મૃત્યુદર) ❖ પ્રજનનશીલતા (સામાન્ય પ્રજનનદર, કુલ પ્રજનનદર, કુલ પ્રતિ સ્થાપન દર, શુદ્ધ પ્રતિ સ્થાપન દર, પૂર્ણ પ્રતિ સ્થાપન દર, પ્રમાણિત પ્રજનન દર, શુદ્ધ પ્રજનન દર) ❖ જીવનસારણી ❖ ડેમોગ્રાફિક ડિવિડન્ડ	15
IV	ભારતમાં વસ્તી ❖ ભારતમાં વસ્તી ગણતરીનો ટુંકો ઇતિહાસ ❖ વસ્તીનીતિનો ખ્યાલ ❖ રાષ્ટ્રીય વસ્તીનીતિ ૨૦૦૦ ❖ ભારતમાં કુટુંબ નિયોજન અંગેનું મૂલ્યાંકન	15

Text Book(s)

1. પટેલ આર., (૨૦૧૫) જનસંખ્યા શાસ્ત્ર, અમદાવાદ, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
2. ઘોસિયા. કે. પી., (૨૦૨૦) વસ્તીશાસ્ત્ર, યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ, ગુજરાત રાજ્ય, અમદાવાદ.
3. દવે, એમ. બી. (૨૦૧૮). વસ્તીવિષયક ભૂગોળ. યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.

Reference Books

1. Agarwala, S. N. (1985). *Population studies with special reference to India*. Lok Surjeet Publications.
2. Bhattacharya, B. (2006). *Population and development in India*. Deep & Deep Publications.
3. Bhende, A., & Kanitkar, T. (2011). *Principles of population studies* (3rd ed.). Himalaya Publishing House.
4. Bogue, D. J. (1969). *Principles of demography*. Wiley.
5. Keyfitz, N., & Beekman, J. A. (1984). *Demography through problems*. Springer-Verlag.
6. Lundquist, J. H., Anderton, D. L., & Yaukey, D. (2015). *Demography: The study of human population* (4th ed.). Waveland Press.

बिरसा मुंडा ट्रायबल युनिवर्सिटी Birsā Munda Tribal University

राजपिपला, जि० नर्मदा Rajpipla, Dist. Narmda

Established by Tribal Development Department, Govt. of Gujarat

School of Arts

B.A. (Economics) Programme

7. Preston, S. H., Heuveline, P., & Guillot, M. (2001). *Demography: Measuring and modeling population processes*. Blackwell Publishers.
8. Shryock, H. S., Siegel, J. S., & Associates. (1976). *The methods and materials of demography*. Academic Press.
9. Srinivasan, K. (1998). *Basic demography*. Sage Publications.
10. Thomas, R. K. (2018). *Concepts, methods and practical applications in applied demography: An introductory textbook*. Springer.
11. Thomas, R. K. (2024). *Demography: An introduction to population studies*. Springer.
12. Weeks, J. R. (2020). *Population: An introduction to concepts and issues* (13th ed.). Cengage Learning.
13. Weinstein, J. A., & Pillai, V. K. (2016). *Demography: The science of population* (2nd ed.). Rowman & Littlefield.
- 14.

Web Resources

N/A

Required Software(s) (if any)

N/A

Practical(s) (if any)

N/A

L:: Lecture, **T::** Tutorial, **P::** Practical

CCE:: Continuous and Comprehensive Evaluation

(CCE Theory includes Mid Semester Examination, Assignment, MCQ quizzes, Seminar, Reflective notes, class participation, case analysis and presentation, slip tests (announced/surprised), attendance etc. or any combination of these)

PWE:: Practical Work Examination

(PWE includes Laboratory practical work, project work, viva simulation exercise work etc.)

SEE:: Semester End Evaluation

